

samostiynoyi roboty studentiv / M. Ya. Bereshchuk, Yu. P. Bakhrayev. Stratehiya posylennya samostiynoyi roboty studentiv u konteksti pryednannya Ukrayiny do Bolons'koho protsesu : materialy Vseukr. nauk.-metod. konf. –Kh. : 2004. – S. 3–4.

3. Havryshchak H. R. Kompetentnist' ta klyuchovi kompetentsiyi vykladacha VNZ. Profesiyni kompetentsiyi ta kompetentnosti vchytelya : Materialy rehional'noho naukovopraktychnoho seminaru / H. R. Havryshchak. – Ternopil' : Vyd-vo TNPU im. V. Hnatyuka, 2006. – S. 31–33.

4. Yl'yasov Y. Y. Proektyrovanye kursa obuchenyya po uchebnoy dystsypline: Posobye dlya prepodavateley / Y. Y. Yl'yasov, N. A. Halatenko – M. : Yzd. korporatsyya «Lohos», 1994. – 208 s.

5. Zeer Э. F. Kompetentnosnyu podkhod kak metodologicheskaya pozytyaya obnovenyya professyonal'noho obrazovanyya / Э. F. Zeer. Vestnyk Uchebno-metodycheskoho ob'edynenyya po professyonal'no-pedahohicheskomu obrazo-

vanyuu. – Ekaterynburh: Yzd-vo Ros. Hos. Prof.-ped. Un-ta, 2005. Выр.1 (37). – S. 5–6

Shyshov S. E. Ponyatyte kompetentsyy v kontekste kachestva obrazovanyya / S. E. Shyshov. – Standartu y monytorynh v obrazovanyu, 1999. – №2, – S. 30–34.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бондаренко Микола Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент, викладач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: становлення і розвиток інженерно-педагогічної освіти в Україні.

Апан'сва Наталія Вікторівна – старший викладач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: становлення і розвиток інженерно-педагогічної освіти в Україні.

УДК 811.11-112:26

СПЕЦИФІКА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ЛЕКСИКОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»

Людмила ЛИСЕНКО (Кіровоград)

Постановка проблеми. Зі змінами у суспільстві відбуваються і зміни у лексико-семантичній системі – і це сприяє забезпеченню комунікативних потреб людства. У вузівському курсі вивчення лексики іноземних мов спостерігається довільний характер. Відтак основна мета, яку повинен ставити викладач курсу лексикології перед собою, – це систематизація лексичного матеріалу з метою збільшення продуктивності знань студентів, що висуває нові й нові вимоги до фахової підготовки студентів. Сучасні вимоги суспільства до випускників – це не лише здобуті необхідні лінгвістичні знання, а й бездоганне володіння ними у власному мовленні. Так, фахова підготовка здійснюється у процесі викладання всіх лінгвістичних дисциплін, але курс сучасної лексикології в цьому процесі займає особливе місце.

Аналіз методики викладання сучасної англійської мови у вищих навчальних закладах показує найтісніший зв'язок продуктивності і якості знань студентів у рамках інших основних лінгвістичних дисциплін, а отже, й має безпосереднє практичне спрямування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показує: у викладанні лексикології англійської мови зверталось багато дослідників: вітчизняні лексикологи Г. Б. Антрушина, В. Д. Аракін, В. Б. Арнольд, Л. Г. Верба, І. В. Корунець тощо, а також британські науковці, як І. Возерспун, К. Кей, Д. Лі та ін. [1, с.7].

Виклад основного матеріалу. Лексикологія як розділ науки про мову є одним з компонентів дисциплін, викладання яких передбачається на інтеграційній основі.

Лексикологія – це галузь лінгвістики, яка вивчає словниковий склад сучасної англійської мови і його базові положення відбивають рівень знань вітчизняної і зарубіжної гуманістики в цій області.

Мета курсу «Лексикологія англійської мови» – ознайомлення студентів з основними теоретичними положеннями сучасної лексикології в області англійської мови. Специфіка цього курсу полягає, з одного боку, в тому, що він є теоретичною базою для практичного оволодіння словниковим складом мови і служить підвищенню його якості, а з іншого, – опирається на знання студентів, отримані на заняттях з практичного курсу англійської мови. Викладання курсу лексикології пов'язане з іншими теоретичними дисциплінами: «Вступ до мовознавства», «Теоретична граматики», «Теорія перекладу», «Стилістика» [3, с.130] і опирається на їх зміст.

Відповідно до програми рамках курсу «Лексикологія англійської мови» у студентів формуються наступні знання і уміння:

- знання основних лексикологічних понять;
- знання основних напрямів у вивченні слова і його значення;
- знання існуючих парадигматичних стосунків в системі сучасної англійської мови;
- знання закономірностей зміни значень слова;
- знання шляхів збагачення словникового складу англійської мови;
- знання основних проблем фразеології англійської мови;
- знання методів аналізу лексики англійської мови;

- уміння проводити аналіз значень слова;
 - уміння давати характеристику парадигматичних стосунків слів, визначати види синонімів і антонімів, їх вживання в мові;

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- мати уявлення про цілі і завдання теоретичної і прикладної лексикології;

- володіти основними способами номінації в мові;

- розуміти значення слова як основної одиниці лексичної системи;

- мати уявлення про цілі і завдання семасіології, значення і смисловий структура слова, полісемії слова, значенні і вживанні слова, омонімії і її місці в лексичній системі мови, джерелах омонімії;

- знати специфіку словотворення, морфологічну і дериват будову слова, поняття словотворчої моделі, основні і комплексні одиниці системи словотворення, способи словотворення в мові, сполучуваності лексичних одиниць;

- знати поняття вільних і стійких словосполучень, мати уявлення про одиниці фразеологізмів;

- знати основи лексикографії, види і різновиди словників.

Для реалізації усіх вищезгаданих завдань необхідна систематична робота із засвоєння теоретичних положень цього курсу та залучення практичного матеріалу. Для перевірки засвоєння знань протягом семестру проводиться обговорення теоретичних проблем, знання перевіряються при проведенні ряду тестів, що включають практичні завдання.

Сьогодні важливо, щоб майбутні фахівці засвоїли для себе, що мало лише вивчити відповідний лексичний матеріал, треба навчитися вивчене застосовувати на практиці. Так, аналіз програми з курсу лексикології англійської мови показав, що спостерігається значний розрив між шкільним і вузівським курсами. Для подолання цього розриву необхідний ґрунтовний перегляд і доопрацювання чинних програм, тобто всіх розділів програми з сучасної англійської мови. Ніякою мірою не применшуючи роль інших розділів курсу іноземної мови, але, на нашу думку, саме вивчення лексики і фразеології повинне закладати фундамент мовної освіти особистості, адже досконале володіння лексико-фразеологічними одиницями англійської мови забезпечує, насамперед, функціонування мови як основного засобу спілкування на усіх рівнях.

Наступна проблема – надмірний академізм, який все ще притаманний вишам, незважаючи на те що Україна приєдналась до Болонської системи, де особистісно-зорієнтоване навчання – ключова ціль. Студент, усвідомлюючи комунікативну силу засвоєної лексики, буде прагнути засвоїти ще більшу кількість слів, вважаючи, що чим більше слів він знає, тим повніше й експресивніше зможе висловити свою

думку. Проте довгі списки слів, які відтворює пам'ять, не завжди контекстуально «вписуватимуться» у необхідне комунікативне повідомлення.

Часто викладачі помилково вважають, що перший крок до вирішення зазначеної проблеми є використання English-English словників, а не англо-українського, адже саме у перших можна знайти приклади вживання у реченнях, типові моделі слововживання та варіанти поєднання з іншими одиницями мови необхідної лексики. Дуже важливо, щоб студенти усвідомили, що слова у мові існують не ізольовано, а у певних взаємовідношеннях одне з одним, утворюючи при цьому відносно стійке єдине ціле, що можливе лише за умови існування певних відношень – парадигматичних і синтагматичних. Саме розуміння студентами цих відношень і повинне сприяти усвідомленню ними місця й ролі слова не лише як одиниці лексико-семантичної системи, а й у мовній ієрархії взагалі. Очевидно, що використання не тільки English-English, а й двомовних словників повинно перетворитись у своєрідний рефлекс, оскільки є доволі ефективним у виробленні цінних навичок [2, с.300].

Для уникнення небажаного дублювання деякі теми, наприклад, історичний розвиток словникового складу, функціональні стилі і інші, що розглядаються в таких теоретичних курсах, як загальне мовознавство, історія англійської мови, стилістика, освітлюються в курсі лексикології сучасної англійської мови гранично стисло. Коротко викладаються проблеми фразеології, яка розглядається як самостійна лінгвістична дисципліна [4, с.217].

Виходячи з мети і завдань навчання, найбільш важливим для їх реалізації є порівняльний метод, заснований на наступних принципах :

- Зв'язок змісту з мовною формою.
- Порівняльне вивчення мовних явищ.
- Використання перекладу на рідну мову.
- Облік теоретичних і практичних цілей навчання.

В курсі лекцій необхідно розглядати основні найбільш складні в теоретичному плані питання, використовуючи останні досягнення мовознавства, викладені в монографіях і періодичних виданнях.

На семінарських заняттях рекомендується обговорювати самостійно вивчені студентами питання, досить повно висвітлені в учбовій літературі, учити студентів умінню самостійно робити висновки і узагальнення із спостережень над фактичним матеріалом, реферувати наукову літературу, прищеплювати навички роботи із словниками різного типу.

Освітній процес з дисципліни будується на основі комбінації наступних освітніх технологій.

Інтегральну модель освітнього процесу по дисципліні формують технології методологічного рівня : модульно-рейтингове навчання, організація самостійної роботи, інформаційні технології, технології групової роботи, елементи технології розвитку «критичного мислення», що розвиває навчання, дослідницькій діяльності.

Реалізація цієї моделі припускає використання наступних технологій стратегічного рівня (організаційні форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу), здійснюваних з використанням певних тактичних процедур :

1. лекційні (вступна лекція, класична, лекція-презентація, оглядова лекція, лекція-рефлексія);

2. практичні (індивідуальна робота, робота в групах);

3. активізації творчої діяльності (прийоми технології розвитку критичного мислення через читання і лист (ТРКМ) - вірні і невірні твердження (чи «вірите ви»), ключові слова, дискусія та ін.);

4. самоврядування(підготовка рефератів по темах, робота з джерелами по темах дисципліни, створення словника термінів по матеріалах розділів).

Рекомендується використання інформаційних технологій при організації комунікації із студентами для представлення інформації, видачі рекомендацій і консультування з оперативних питань (електронна пошта), використання мультимедійних засобів для проведення лекційних і практичних занять.

Висновки. Специфіка вивчення курсу «Лексикологія англійської мови» полягає у тому, що на основі всебічного вивчення конкретних фактів лексики викладач повинен ознайомити студентів із загальною характеристикою сучасного стану словникового складу англійської мови, із специфічними його особливостями і

структурними моделями, слів, що входять до нього, продуктивними і непродуктивними типами і засобами словотворення, системним характером англійської лексики, що зумовлюють її національною своєрідністю закономірностей тощо. Розуміння ж студентами системних відношень і повинне сприяти усвідомленню ними місця й ролі слова не лише як одиниці лексико-семантичної системи, а й у мовній ієрархії взагалі. Освітній процес з дисципліни слід будувати на основі комбінацій сучасних освітніх технологій.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови : підручник для ін-тів і фак. інозем. мов / М. І. Мостовий. – Харків : Основа, 1993. – 256 с.

2. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології = Problems of typological and quantitative lexicology / [наук. ред.: В. Каліушенко, Р. Кьолер, В. Левицький]. – Чернівці : Рута, 2007. – 311 с.

3. Теоретична й практична лексикологія сучасної англійської мови : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Є. І. Горюх [та ін.]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 419 с.

4. Scrivener J. Learning Teaching : The Essential Guide to English / Jim Scrivener. – Oxford : Macmillan, 2006. – 416 p.

BIBLIOGRAFIYA

1. Mostovyy M.I. Lekukolohia angliiskoi movy : pidruchnyk dlia in-tiv i fak. inozem. mov / M. I. Mostovyy. – Kharkiv : Osnova, 1993. – 256 s.

2. Problemy ty polohichnoi ta kvantytatyvnoi lekukolohii = Problems of typological and quantitative lexicology / [nauk. red. V. Kaliushchenko] – Chernivtsi : Ruta, 2007. – 311 s.

3. Teoretychna y praktychna lekukolohiia suchasnoyi angliiskoi movy : navch. posibnyk dlia stud. vyshch. navch. zakladiv / Ye. I. Horod [ta in.]. – Lutsk : Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, 2011. – 419 s.

4. Scrivener J. Learning Teaching : The Essential Guide to English / Jim Scrivener. – Oxford : Macmillan, 2006. – 416 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лисенко Людмила Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри лінгводидактики та іноземних мов Кіровоградського державного педагогічногоніверситету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка вчителя іноземної мови.